

ณ กาลครั้งหนึ่ง
ที่ โรงแรมเชอราตัน แกรนด์ สุขุมวิท
๑๙ ตุลาคม ๒๕๖๐

โดย

วันชัย ภู่งาม

ณ กาลครั้งหนึ่ง
ที่ โรงแรมเชอราตัน แกรนด์ สุขุมวิท
๑๙ ตุลาคม ๒๕๖๐

ขอนอบน้อมแด่พระผู้มีพระภาคอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น

เมื่อวันพฤหัสบดี ที่ ๑๙ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๖๐ ท่านอาจารย์สุจินต์ บริหารวนเขตต์ ประธานกรรมการมูลนิธิศึกษาและเผยแพร่พระพุทธศาสนา และคณะวิทยากรของมูลนิธิฯ ผศ.อรรถนพ หอมจันทร์ อ.กุลวิไล สุทธิลักษณ์วนิช อ.ธิดารัตน์ หอมจันทร์ อ.ธีรพันธ์ ครอบงุม อ.วิชัย เฟื่องฟูนวกิจและ อ.คำปิ่น อักษรวิสัย ได้รับเชิญจากคุณกัลยาณี คุณกิตติมา สินธุสุวรรณ และครอบครัว เพื่อไปสนทนาธรรมที่ ห้องแกรนด์บอลรูม โรงแรมเชอราตัน แกรนด์ สุขุมวิท ถนนสุขุมวิท กรุงเทพมหานคร ระหว่างเวลา ๑๐.๐๐ น.-๑๕.๐๐ น.

คุณกัลยาณี สินธุสุวรรณ (พีจิม) เป็นอีกท่านหนึ่งที่ฟังพระธรรมจากท่านอาจารย์มานานหลายสิบปีแล้ว หากใครได้ติดตามฟังรายการ แนวทางเจริญวิปัสสนา ที่ท่านอาจารย์บรรยายและนำออกอากาศทางสถานีวิทยุต่าง ๆ ทั่วประเทศตั้งแต่ในอดีตจนปัจจุบัน มักได้ยินเสียงของสุภาพสตรีท่านหนึ่งที่สนทนากับท่านอาจารย์บ่อย ๆ เรื่องการอบรมเจริญสติปัฏฐาน มีสติระลึกรู้สภาพธรรมเป็นปกติ ในชีวิตประจำวัน ด้วยน้ำเสียงที่นุ่มนวล สุภาพ น่าฟัง ท่านผู้นั้นคือ คุณยายสำเนียง เจริญลาภ คุณแม่ของพีจิมและคุณยายของน้องต๊าก (กิตติมา) นั่นเอง

ทราบว่า คุณยายสำเนียง เจริญลาภ เป็นท่านหนึ่งที่มีชื่อเสียงในด้านการประพาสธรรมที่มีบุคคลรู้จักมากมายในสมัยนั้น ทั้งยังได้เขียนหนังสือชื่อ "ทางพันทุกข์" เผยแพร่จนมีการนำไปจัดพิมพ์เป็นหนังสือที่ระลึกในงานต่าง ๆ ด้วย

พีจิมและครอบครัว นอกจากจะเป็นอีกครอบครัวหนึ่งที่มีสมาชิกในครอบครัวฟังพระธรรมที่ท่านอาจารย์บรรยายแล้ว พีจิมยังเป็นผู้ที่มีความสามารถและกุศลศรัทธาในการจัดดอกไม้บูชาพระรัตนตรัย เบื้องหน้าประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุที่มูลนิธิฯ และในที่สนทนาธรรมอื่น ๆ อีกด้วย

นอกจากจะมีน้องต๊ากที่คอยช่วยคุณแม่จัดดอกไม้แล้ว ลูกสาวของพีจิมคนที่สามคือน้องกอล์ฟ (กมลลา) ก็เป็นผู้ที่มีความสามารถในการจัดดอกไม้มาก ได้ไปเรียนการร้อยมาลัยและดอกไม้ประดิษฐ์ต่าง ๆ จากวิทยาลัยในวังหญิงอีกด้วย ที่ผ่านมาน้องกอล์ฟก็ได้ประดิษฐ์พวงมาลาดอกไม้ที่งดงามอย่างยิ่งให้กับสมาชิกชมรมบ้านธัมมะ เพื่อนำไปถวายสักการะพระบรมศพ พระบาทสมเด็จพระ

พระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ณ พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท ในคราวที่ชมรมบ้านร่มมะ มศพ.ได้รับพระบรมราชานุญาตเป็นเจ้าภาพบำเพ็ญกุศลถวาย เมื่อวันที่ ๑ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๖๐

นอกจากนั้น ในการสนทนาคราวนี้ น้องกอล์ฟยังได้ร้อยมาลัยแสนงดงามวิจิตรอย่างยิ่งเพื่อให้คุณแม่กัลยาณีได้นำมากราบท่านอาจารย์ในวันนี้อีกด้วย แม้การตกแต่งประดับประดาห้องแกรนด์บอลรูม เพื่อการสนทนาธรรมที่โรงแรมเชอราตัน แกรนด์ สุขุมวิท ซึ่ง

น้องตึก (กิตติมา) ทำงานอยู่ในตำแหน่งผู้อำนวยการฝ่ายจัดเลี้ยง ก็ถูกจัดแต่งด้วยดอกไม้ที่ดูเรียบหรูยิ่ง ซึ่งพนักงานทุกคนที่รู้จักมักคุ้นเป็นอันดีกับพี่ตึก ได้พร้อมใจกันบรรจงจัดอย่างสุดฝีมือเพื่อไม่ให้เสียชื่อของครอบครัวที่นอกจากจะมีความงดงามทั้งทางกาย วาจา และใจ แล้ว ยังเป็นครอบครัวที่มีฝีมือในเรื่องของการจัดดอกไม้ที่สวยงามอีกด้วย

ครั้งนี้เป็น ณ กาฬครั้งหนึ่ง ของการสนทนาธรรม ที่ถูกจัดขึ้นในโรงแรมหรูใจกลางกรุงเทพมหานคร ไม่เพียงเท่านั้น ด้วยเหตุปัจจัยที่พร้อม ทำให้การสนทนาธรรมในครั้งนี้ จะเป็นบันทึกยอดเยี่ยมให้ได้ระลึกถึงในความโอดอาลัยการที่ท่านเจ้าภาพได้บรรจงจัดอย่างละเอียดลออในทุกขั้นตอน โดยความร่วมมือของพนักงานของโรงแรมเชอราตัน แกรนด์ สุขุมวิท

ไม่ว่าจะเป็นสถานที่ การต้อนรับและการบริการที่ไม่มีขาดตกบกพร่อง ท่านเจ้าภาพได้จัดอาหารเช้าซึ่งเป็นข้าวต้มปลาแสนอร่อย ไว้ต้อนรับตลอดจนชาและกาแฟระดับพรีเมียม ที่มีให้บริการแก่ผู้เข้าร่วมฟังการสนทนาทั้งเช้าและบ่าย

อาหารกลางวัน ขนม ผลไม้ และโฮมเมดไอศกรีมแสนอร่อย ที่ท่านเจ้าภาพได้จัดเตรียมไว้ ก็ได้ทราบว่า เชฟของโรงแรมได้บรรจงจัดมาอย่างพิถีพิถันอย่างยิ่ง เพราะบุญแต่ปางก่อนโดยแท้ ที่ทำให้ได้มีโอกาสได้อยู่ร่วมกับท่านทั้งหลายในครั้งนี้ ซึ่งนอกจากจะได้รับสิ่งต่าง ๆ อันโอฬารเลิศรสแล้ว สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ การได้มีโอกาสฟังและเข้าใจขึ้น ในพระธรรม

ที่พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าได้มีพระมหากรุณาแสดงไว้ จากการนำมาถ่ายทอดด้วยเมตตาหาที่สุดมิได้ของท่านอาจารย์สุจินต์ บริหารวนเขตต์ ท่ามกลางกัลยาณมิตรที่พร้อมใจกันครั้งนี้ ขออนุโมทนาในกุศลศรัทธาของพี่จิม น้องตึกและครอบครัว พร้อมทั้งเชฟและพนักงานของโรงแรมเชอราตัน แกรนด์ สุขุมวิท ทุกท่าน ที่ได้ต้อนรับและบริการอย่างยอดเยี่ยมประทับใจมาก มา ณ ที่นี้ด้วยนะครับ

อันดับต่อไป ขออนุญาตนำความการสนทนาในช่วงต้น ที่อาจารย์วิชัยได้เชิญข้อความในพระสูตรมากราบเรียนสนทนากับท่านอาจารย์ ซึ่งมีความไพเราะลึกซึ้ง ยิ่งเมื่อได้ฟังในสถานที่อันโอ่อ่าโอฬารในกาลนี้ ยิ่งทำให้มีความรู้สึกปีติมากในขณะที่ได้ฟัง จึงจะขออนุญาตนำมาบันทึกไว้ ซึ่งแม้ว่ากาลนั้นจะผ่านไปหมดไปแล้ว แต่ยังคงเป็นเหตุให้ได้ระลึกในความพร้อมงดงาม ของขณะที่เกิดมี เป็น ณ กาลครั้งหนึ่ง ที่ยอดเยี่ยมในสังสารวัฏ ในครั้งนี้

อ.วิชัย :

กราบท่านอาจารย์ครับ ได้มีโอกาสอ่านข้อความในพระสูตรต้นตปิฎก สังยุตตนิกาย สคาถวรรค ปัตโตตสุตฺร เทวดาได้กราบทูลถามพระผู้มีพระภาคฯ ว่า "...โลกย่อมรุ่งเรืองเพราะแสงสว่างทั้งหลาย ไต แสงสว่างทั้งหลายนั้น ย่อมมีอยู่เท่าไรในโลก ข้าพระองค์ทั้งหลาย มาเพื่อจะทูลถามพระผู้มีพระภาคเจ้าฯ ไฉนจะรู้จักแสงสว่างที่ทูลถามนั้น..."

พระผู้มีพระภาคเจ้าฯ ตรัสว่า แสงสว่างทั้งหลายในโลกมีอยู่ ๔ อย่าง แสงสว่างที่ ๕ มิได้มีในโลกนี้ ดวงอาทิตย์สว่างในเวลากลางวัน ดวงจันทร์สว่างในเวลากลางคืน อนึ่ง ไฟย่อมรุ่งเรืองในเวลากลางวันและกลางคืน ทุกหนแห่ง พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ประเสริฐกว่าแสงสว่างทั้งหลาย แสงสว่างของพระสัมมาสัมพุทธ

เจ้า เป็นแสงสว่างอย่างเยี่ยม ในช่วงแรกครับ ท่านอาจารย์ครับ
การที่จะทราบว่า พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงเป็นแสงสว่างอย่างยอดเยี่ยม คือ อย่างไรครับท่านอาจารย์ครับ

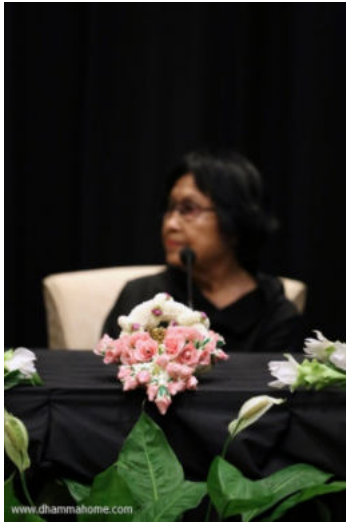

ท่านอาจารย์ :

ไม่เคยได้ฟังคำจากคนอื่นที่เหมือนคำของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเลย
สักคำ ไม่ว่าชาติไหน จะเกิดมาก็ครั้งก็ตาม เพราะฉะนั้น ก็จะเห็น
ได้ว่า แม้แต่คำ "คำเดียว" ของพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ก็เป็น
แสงสว่างอย่างยิ่ง!! ที่ทำให้สามารถที่จะเข้าใจได้ว่า ที่ผ่านมาแล้ว
ทั้งหมดในชีวิต ไม่ได้เข้าใจความจริงของสิ่งที่มี ตั้งแต่เกิดจนตาย
แต่ว่าคำของพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าทุกคำ ทำให้สามารถเข้าใจ
ความจริง ซึ่งไม่มีใครสามารถที่จะเปิดเผย ด้วยแสงใด ๆ ทั้งสิ้น!!!

เพราะฉะนั้น ก็ตกอยู่ในความมืดมนาน ไม่รู้อะไรเลยทุกชาติไป ใน
สังสารวัฏ!! จนกว่ามีโอกาสจะได้ฟังพระธรรม ซึ่งแต่ละคำ ก็เป็น
แสงที่ส่องให้เห็นความจริงของสิ่งที่กำลังมี ทุกขณะ!!!

อ.วิชัย :

กราบท่านอาจารย์ครับ สำหรับข้อความหนึ่ง ที่เกี่ยวข้องกัน ใน
อรรถกถา วิภังคปกรณ์ กล่าวว่า "...จริงอยู่ ความมืดในหทัยของ
เวไนยสัตว์ จะถึงความย่อยยับไปโดยพลัน อันขจัดได้ด้วยเดชแห่ง
พระสัทธรรมของพระองค์ได้โดยประการใด ๆ พระองค์ก็ทรง
ประกาศธรรมนั้นโดยนัยอันย่อและพิสดาร.." ดังนั้น ที่กล่าวว่า
ความมืดในหทัยคือในจิตของเวไนยสัตว์ คืออย่างไรครับ
ท่านอาจารย์

ท่านอาจารย์ :

เดี๋ยวนี้ก็มีมืด!!! ถ้าไม่รู้ว่ ขณะนี้ "เห็น" เกิดแล้วดับ!! เพราะฉะนั้น
ทุกคำของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงแสดงความจริงซึ่งเปิดเผยสิ่ง
ซึ่งซ่อนเร้นปิดบังมานานแสนนานในสังสารวัฏ เพราะเหตุว่า สภาพ
ธรรมปรากฏเสมือนว่าไม่เกิดและไม่ดับเลย สืบเนื่องติดต่อกัน
จนกระทั่งปรากฏเป็นรูปร่างสัณฐานต่าง ๆ ให้จำ ให้คิด ไม่เห็นยัง
จำ สิ่งที่เคยเห็น ไม่ใช่แค่จำ ยังคิดถึงสิ่งที่เคยเห็น ยาวด้วย เป็น
เดือน เป็นปี เป็นชาติทั้งชาติก็ได้!! นี่ก็แสดงให้เห็นความจริงว่า ไม่
มีการที่จะรู้ได้เลยว่า แท้ที่จริง สิ่งที่ปรากฏ มี "ชั่วขณะ" ที่ปรากฏ!!

เพราะฉะนั้น คำของพระองค์ สำหรับที่จะฟัง ไตร่ตรอง เป็นความ
จริงซึ่งลึกซึ้ง รู้ได้ แต่ว่าไม่ใช่โดยรวดเร็ว!! แต่ว่า ด้วยความเข้าใจที่
มั่นคง ว่าพระองค์ตรัสรู้ความจริงของสิ่งซึ่งกำลังมีในขณะนี้ ตรง
ตามความเป็นจริง ให้ค่อย ๆ คิดว่า ก่อนเห็น ไม่มีเห็นเลย เห็น
ไม่ได้เกิดขึ้น และขณะใดก็ตามที่ "เห็น" เกิดขึ้น ขณะนั้น กำลังมี

"สิ่งที่ปรากฏให้เห็น" แนนอน และทันทีที่สิ่งนั้นผ่านพ้นไป สิ่งนั้น
 หามีไม่ แต่ "สัญญา-สภาพจำ" จำไว้มั่นคง ตั้งแต่เกิดจนตาย เป็น
 "เราเกิด" ทุกวัน เราเห็น เราสุข เราทุกข์ ทั้งหมด จากโลกนี้ไปแล้ว
 "เรา" ที่เห็นมาแล้ว ที่สุขมาแล้ว ที่ทุกข์มาแล้ว ที่เคยเป็นเรา อยู่
 ไหน? ไม่มีอีกเลย ในสังสารวัฏ!!

...เพราะฉะนั้น เป็นคนนี้ได้ ชาตินี้ชาติเดียว และที่เป็นคนนี้ ถ้าไม่มี
 การเห็น ไม่มีการได้ยิน ไม่มีสภาพธรรมที่ปรากฏตั้งแต่เกิดจนตาย
 ก็จะไม่มีความรู้ แต่ว่าธรรมะซึ่งมีปัจจัยเกิดก็ไม่รู้ ทุกขณะ เพราะฉะนั้น
 ความมืด มืดสนิท!! แม้จะได้ฟังธรรมะ กว่าแสงสว่างจะสว่างพอ ก็
 ต้องมาจากแสงสว่างที่ค่อย ๆ สว่างขึ้น จากความมืดมิด ก็เป็นการ
 ได้ยิน ได้ฟัง "คำ" ซึ่งใครก็พูดไม่ได้เลย ไม่สามารถที่จะอธิบาย
 ความหมายของคำนั้นให้ลึกซึ้งได้ จนกว่าจะเห็นพระคุณของ
 พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ต้องเห็นพระมหากรุณาคุณ ซึ่งเกิดจาก
 พระบริสุทธิคุณ ซึ่งเกิดจากพระปัญญาคุณ ว่าไม่มีผู้ใดเทียบได้เลย
 เพราะว่าใครก็ไม่สามารถจะรู้ความจริงนี้ได้ ไม่ว่าจะเป็นเทพหรือ
 พรหมชั้นใดก็ตาม ก็ยังต้องมาเฝ้าเพื่อกราบทูลถาม ด้วยเหตุนี้
 แต่ละคำ มีค่ามหาศาล นับคุณค่าประมาณไม่ได้เลย เพราะว่า
 ทำให้ความไม่รู้ ค่อย ๆ รู้ขึ้น จนกระทั่งหมดสิ้นไปได้...

อ.วิชัย :

ท่านอาจารย์กล่าวว่า การที่จะเข้าใจความมืดในหทัย ก็คือขณะนี้เอง ที่ทั้ง ๆ ที่เห็นในสิ่งที่ปรากฏ แต่ว่า ความมืดคือความไม่สามารถที่จะเข้าใจในสิ่งที่ปรากฏได้

ท่านอาจารย์ :

คะ คิดถึงบุคคลในครั้งพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประทับอยู่ที่พระวิหารเชตวัน เป็นต้น คนเหล่านั้นมาเฝ้า ถ้าไม่ได้ฟังคำของพระองค์ มีดไหม? แต่ว่า แต่ละคำที่เขาได้ฟัง เหมือนเรา คำเดียวกัน ทุกคำ เป็นคำที่พระองค์ได้ตรัสไว้ดีแล้ว แต่ว่าคนที่มา มาต่างชาติ ต่างการสะสม แต่ละชาติ แต่ละชาติไป

...เพราะฉะนั้น อธิษาศัยก็ต่างกัน คนที่ได้ฟังแล้วไตร่ตรอง รู้ว่าสิ่งนี้จริงแท้แน่นอน แต่ไม่สามารถที่จะประจักษ์แจ้งทันทีที่ได้ฟัง แต่เป็นความจริงแน่!! เพราะฉะนั้น ก็มีความอดทน มีความเพียร มีการเห็นประโยชน์ ฟังต่อไป ขณะนั้น ความเข้าใจเกิดขึ้น ค่อย ๆ รู้ว่า ไม่ใช่เรา เพราะวก่อนหน้านี้ไม่เข้าใจ

แต่ แต่ละคำ มีความเข้าใจเกิดขึ้นได้ เพราะฉะนั้น ก็ไม่มีใครสามารถที่จะไปบังคับบัญชาได้ แต่เดชะ อานุภาพของคำ ที่กล่าวถึงสัจจะ-ความจริงเดี๋ยวนี้ ทำให้ผู้ที่ได้ยิน ที่ไตร่ตรองแล้ว มีความเข้าใจที่มั่นคง ว่าพระองค์ตรัสรู้ สิ่งที่คนอื่นไม่สามารถจะรู้ได้เลย คือรู้ว่า "เห็น" ขณะนี้ เกิดแล้วดับ!!...

ด้วยเหตุนี้ ทั้งหมด สิ่งหนึ่งสิ่งใด มีความเกิดขึ้น เป็นธรรมดา สิ่งนั้นมีความดับไป เป็นธรรมดา ไม่ใช่คำของคนอื่นเลย แต่ว่าเป็นคำของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งทุกชาติไป ที่จะได้ฟัง ค่อย ๆ เข้าใจขึ้น ค่อย ๆ อบรม มั่นคงขึ้น จนกระทั่ง ค่อย ๆ คลายความติดข้อง ในสิ่งซึ่งยึดถือว่าเป็นเรา หรือของเรา นานแสนนาน ไม่ใช่เฉพาะชาติเดียว กว่าจะหมดความไม่รู้และความเป็นเรา ก็เพราะ ธรรมะเดชะ (ธรรมเดช) คำที่พระองค์ตรัสไว้ดีแล้ว ทำให้สามารถที่จะให้ปัญญา ค่อย ๆ เกิด ค่อย ๆ เข้าใจขึ้นได้!!!

อ.วิชัย :

กราบท่านอาจารย์ครับ ถ้ากล่าวถึง การที่ความมืดทั้งหลาย โดยเฉพาะความไม่รู้ในสิ่งที่ปรากฏ ที่จะหมดไป หรือว่าย่อยยับไปด้วยเดชแห่งพระสัทธรรม คำของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ดังนั้น

ความมืดที่สะสมมานาน การที่จะมีโอกาสได้ฟังพระสัทธรรม คือ การแสดงเปิดเผยในสิ่งที่มีจริง ที่กำลังปรากฏอย่างนี้ การที่จะค่อย ๆ เปิดในสิ่งที่มีจริง ก็ต้องเป็นกาลที่ยาวนาน กว่าที่ความมืดจะค่อย ๆ หดไปครับท่านอาจารย์ครับ

ท่านอาจารย์ :

คะ นานแค่ไหนคะ คุณอรรณพ

ผศ.อรรณพ :

ถ้าไม่ได้ศึกษาพระธรรม หรือไม่ได้ยินได้ฟังมาเลย ไม่เคยได้ยินได้ฟังความจริงอย่างนี้เลย ก่อนอื่น แม้ใจนั้นจะเป็นใจที่มีตนแค่นั้น ก็ไม่รู้ แล้วก็คิดว่า ก็ไม่เห็นจะมีอะไร ตอนนั้นก็เห็น ได้ยิน สว่างดี ประเด็นแรกก็กราบเรียนท่านอาจารย์ว่า ใจที่มีตน ด้วยความไม่รู้ เป็นอย่างไรบ้างครับ ท่านอาจารย์ครับ แล้วก็สะสมมานาน อย่างที่อาจารย์วิชัยพูด

ท่านอาจารย์ :

ไม่รู้ทุกคำที่ได้ฟังเช่น ธรรมะคืออะไร? ถ้าไม่มีจริง ๆ จะพูดถึงทำไม และพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะตรัสรู้อะไร? ถ้าสิ่งนั้นไม่มี แม้แต่คำว่า "ธรรมะ" คำเดียว ก็หมายความว่าถึงสิ่งที่มีจริง แค่นี้ก็รู้แล้ว ฟังสักสิบปี ก็ค่อย ๆ เข้าใจขึ้น ทีละน้อย น้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับความลึกซึ้ง ซึ่งกว่าจะรู้จริง ๆ อย่างที่ได้ฟังทุกคำ ก็จะเป็นผู้ที่รู้ได้ว่า ทุกคำที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัส มาจากการตรัสรู้ ซึ่งอนุเคราะห์ให้คนอื่นได้เข้าใจขึ้น จนรู้ตามได้ เพราะฉะนั้น ความยาวนาน ไม่ต้องนับ นับไม่ได้เลย แต่พิสูจน์ได้ว่าฟังมานานเท่าไร

แล้ว เห็นเดี๋ยวนี้เกิดหรือเปล่า? ถ้าไม่เกิดจะมีเห็นไหม? แล้วก็ไม่ใช่มีแต่เห็น ขณะได้ยิน ต้องไม่มีเห็น คนละอย่างกันเลย ชาติรู้ ทางตา เกิดขึ้น เห็นสิ่งที่ปรากฏ ชาติรู้ทางหู เกิดขึ้น ได้ยินเสียง จะเป็นอันเดียวกันไม่ได้ สิ่งเดียวกันไม่ได้ เกิดจากปัจจัยเดียวกันไม่ได้ด้วย

ทุกอย่างมีความละเอียดมาก ที่จะแสดงให้เห็นว่า การฟังพระธรรมด้วยความเคารพ ก็คือ ฟัง เพื่อมีความเข้าใจที่ถูกต้องในความหมายของแต่ละคำ ซึ่งลึกซึ้ง ไม่ประมาทเลย เพราะเหตุว่า ความจริงสามารถที่จะเข้าใจได้ เพราะจริง แต่ว่าต้องไม่ใช่เพราะเรา!! แต่ต้องเป็นปัญญา ความเห็น ที่ค่อย ๆ เข้าใจขึ้น!!

เพราะฉะนั้น แต่ละคนก็รู้เอง ค่อย ๆ เข้าใจขึ้นแค่นั้น ก็ไม่ต้องคิดถึง!! เพราะเหตุว่า เราจะรู้ได้อย่างไรว่า เราจะจากโลกนี้ไปเมื่อไหร่ พรุ่งนี้ก็ได้ ค่อย ๆ เข้าใจขึ้น ก็ติดตามไป สำหรับชาติต่อไป ถ้าอีกสิบปีต่อจากนี้ไป ฟังแล้วค่อย ๆ เข้าใจขึ้นอีก จากโลกนี้ไปแล้ว สิ่งที่เกิดขึ้นจากวันนี้อีกสิบปี ก็สามารถที่จะค่อย ๆ เข้าใจขึ้น แล้วก็สืบต่อ ในชาติต่อไป

ผศ.อรรถนพ :

ท่านอาจารย์ครับ แต่ละคำของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จะขจัดความมืดในใจได้อย่างไร? จากแต่ละคำ แต่ละคำ

ท่านอาจารย์ :

คุณอรรถนพเป็นคุณอรรถนพหรือเปล่า?

ผศ.อรรถนพ :

ตอนที่ไม่ได้ไตร่ตรองในความเป็นธรรมะ ก็มีแต่ความเป็นเรา

ท่านอาจารย์ :

ค่อย ๆ สว่างแล้วใช่ไหม?

ผศ.อรรถพร :

ค่อย ๆ สว่าง ขณะที่มีความเข้าใจตั้งแต่ขั้นฟัง ขั้นพิจารณาว่าจริง ๆ แล้ว ไม่ใช่เรา!!

ท่านอาจารย์ :

แต่สว่างอย่างนี้ยังไม่ใช่แสงอาทิตย์ และ พระปัญญาของพระองค์ก็ยิ่งกว่าแสงสว่างใด ๆ ทั้งสิ้น เพราะฉะนั้น ก็ไม่ต้องพูดเลยว่าความไม่รู้มากแค่ไหน ถ้าไม่มีโอกาสได้ยินได้ฟังเลยในสังสารวัฏ ก็จะต้องเป็นอย่างนี้ไป ออกไม่ได้!!! เปลี่ยนจากคนนี้เป็นคนอื่น แล้วก็เป็นคนอื่น เกิดมา สุขทุกข์ จำได้หมดไหม?

ผศ.อรรถพร :

ก็ลืมไปหมดแล้ว

ท่านอาจารย์ :

ลืมไปหมดใช่ไหม ยังไม่พ้นจากโลกนี้เลย เพราะฉะนั้น ก็ไม่มีใครจริง ๆ แต่ว่าสภาพจำ ซึ่งเป็นธาตุรู้ เกิดขึ้นจำ เวลานี้ก็กำลังจำไม่จำไม่ได้ ถ้าไม่จำจะรู้ไหม ว่าเป็นคุณอรรถพร แต่สภาพธรรมะที่จำ ทันทิตีเห็นก็สามารถจะรู้ได้ว่าเป็นใคร และไม่ใช่มิคุณอรรถพรคนเดียว ในห้องนี้ทั้งหมด จำได้หมด เหมือนพร้อมกันเลย ไม่ต้องคิดด้วยซ้ำไป แต่จำผิด วิปلاสน แล้วแต่ว่า จะมากน้อยแค่ไหน

...เพราะฉะนั้น กาลใดที่ได้มีการฟังพระธรรม ไม่มีโอกาสหรือเวลา
ไหนที่จะประเสริฐเท่าที่ได้มีการได้ยินได้ฟังคำซึ่งแสนยากที่จะได้
ฟัง เพราะเหตุว่า การตรัสรู้ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแต่ละ
พระองค์ นานมาก กว่าจะได้ตรัสรู้ และถ้าพระธรรมอันตรธาน ก็
ต้องอีกนานมาก กว่าจะมีพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์ต่อไป...

ผศ.อรรถพร :

ท่านอาจารย์ครับ การที่ท่านอาจารย์กล่าวว่า การเข้าใจธรรมะ เข้าใจทีละคำ ทีละคำ เป็นประโยชน์มาก เพราะมีฉะนั้น อย่างที่ เมื่อสักครู่ อาจารย์วิชัยอ่านข้อความ เป็นข้อความที่ไพเราะมาก แต่ถ้าเราฟังเดิน ก็เหมือนกับว่า พระธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เหมือนกับว่าจะขจัดความมืดในจิตใจออกไป เหมือนรวดเร็ว คนฟังก็เหมือนกับว่า เอาละ เดี่ยวเราเข้ามาทางศาสนาเสีย เดี่ยวก็จะรวดเร็ว ก็อยากจะให้อาจารย์วิชัยอ่านอีกสักครั้ง

อ.วิชัย :

"...จริงอยู่ ความมืดในหทัยของสัตว์ จะถึงความย่อยยับไปโดยพลัน อันขจัดได้ด้วยเดชแห่งพระสัทธรรมของพระองค์ ได้โดยประการใด ๆ พระองค์ก็ทรงประกาศธรรม โดยนัยอันย่อและพิสดาร..."

ผศ.อรรถพร :

ครับ ท่านอาจารย์ ความมืดหมดไปโดยพลัน

ท่านอาจารย์ :

ค่ะ ไม่ต้องพูดอะไรเลย

ผศ.อรรถพร :

คนเขาคิดว่า สบาย

ท่านอาจารย์ :

เพราะฉะนั้น เข้าใจผิด แม้แต่ "โดยพลัน" ด้วยอะไร?

ผศ.อรรถพร :

ด้วยมรรคจิต

ท่านอาจารย์ :

ด้วยปัญญาระดับไหน ถึงจะโดยพลัน ทันทีนี้เลยได้

อ.วิชัย :

แสดงว่า ต้องมีความเข้าใจในเบื้องต้น อย่างเช่น การที่จะฟังคำแต่ ละคำของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งประกาศเปิดเผยความเป็นจริง ของธรรมะ ให้เกิดความเข้าใจ ก็มีแสงสว่าง ทีละเล็กทีละน้อย ค่อย ๆ เพิ่มขึ้น

ท่านอาจารย์ :

ต้องเริ่มต้น ไม่ใช่จากยอดมาหาต้น แต่ต้องจากต้น ค่อย ๆ เจริญ ขึ้น!!

ผศ.อรรถพงษ์ :

เพราะว่า ถ้าเป็นผู้ที่ไม่ได้เข้าใจธรรมะ ที่ท่านอาจารย์เน้นว่า ทีละคำ ทีละคำ ก็ฟังอย่างนี้ นี่ไง "โดยพลัน" ก็จะไปหาวิธีการ หาอะไร ที่จะบรรลุเร็ว โดยรวดเร็ว ง่าย ๆ ซึ่งก็จะทำให้คนที่ผิวเผิน แล้วก็มีความอยากที่จะดับกิเลสได้เร็ว ๆ หรืออยากจะบรรลุ รู้แจ้งอริยสัจธรรม ก็เชื่อ แล้วก็กันไป

แม้แต่ แต่ละคำ อย่างเช่นคำว่า "ธรรมะ" ซึ่งวันนี้ก็ขออนุโมทนา อาจารย์คำปิ่นและท่านผู้จัด ที่ได้รับหนังสือเป็นวันแรก หนังสือ "ธรรมคืออะไร" ซึ่งหนังสือเล่มนี้ แน่นนอนก็ต้องเป็นประโยชน์กับผู้ที่ได้อ่าน แล้วก็ได้ไตร่ตรอง แต่ว่าคงไม่ได้หมายความว่าเราจะเข้าใจธรรมะได้โดยพลัน จากการอ่านหนังสือ ธรรมคืออะไร ไข่มุขครับ ท่านอาจารย์

ท่านอาจารย์ :

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงพระธรรม ๔๕ พรรษา นานไหม? แล้วหนังสือเล่มนี้ มีกี่คำ? และคำที่พระองค์ตรัสไว้ดีแล้ว เท่าไหร่? เพราะฉะนั้น ประมาทไม่ได้เลย ไม่ใช่คิดว่าฟังคำเดียวแล้วสามารถที่จะรู้ได้ โดยพลัน!! เพราะว่า แต่ละคำ ต้องลึกซึ้งมาก เช่น ธรรมะ สิ่งที่มีจริง วันนี้ไม่เคยคิดเลยว่าอะไรเป็นสิ่งที่จริง ตั้งแต่ตื่น ลืมตา

อาบน้ำ แต่งตัว รับประทานอาหาร อะไรเป็นธรรมะ? ไม่มีเลย ใช่ไหม?

เพราะฉะนั้น แม้แต่ได้ยินแล้วว่า ธรรมะคือสิ่งที่มีจริง แต่ปัญญายังไม่ถึงความเป็นจริงของธรรมะตั้งแต่ต้นจนจบ ว่านั่นคือแต่ละหนึ่งขณะ เป็นธรรมะทั้งหมด!! เพราะฉะนั้น ฟังไป อ่านหนังสือเล่มนี้จบแล้ว พอได้เค้า ว่าธรรมะคือสิ่งที่มีจริง ทุกกาลสมัย ไม่ว่าเมื่อไหร่ก็ตาม สิ่งที่มีขณะนั้นมีจริง ๆ จะใช้คำว่าธรรมะก็ได้ ไม่ใช่คำว่าธรรมะก็ได้ แต่ให้เข้าใจถูกต้องว่าสิ่งที่มีจริงนั้นคืออะไร ไม่อย่างนั้นก็เพียงแค่มีจริง ดอกไม้ก็มีจริง โต๊ะก็มีจริง คนก็มีจริง แต่ไม่รู้ว่ แท้ที่จริง จริงนั้นเป็นธรรมะ แต่ละหนึ่ง แต่ละหนึ่ง แต่ละหนึ่ง ซึ่งแค่นี้ยังไม่ถึง ๔๕ ปี แต่ที่ทรงแสดงไว้ เพื่ออนุเคราะห์ทุกคำ ทุกประการ โดยประการทั้งปวง ให้พิจารณาไตร่ตรอง

แม้แต่วันนี้ สิ่งที่มีจริง ไตร่ตรองหรือเปล่า? นี่ขึ้นฟัง!! ขึ้นฟังว่า นึกได้ไหม? ฟังมาตั้งนาน พอตื่นขึ้นมา ธรรมะทั้งนั้นเลย มีจริงทั้งนั้นเลย แต่ไม่มีปัจจัยพอ ที่จะ "เข้าถึงความเป็นธรรมะ" แต่ถ้าไม่มีการเข้าใจเลยว่า ธรรมะคืออะไร ก็ไม่มีวันที่จะสามารถรู้ความจริงของธรรมะได้!!!

อ.วิชัย :

กราบท่านอาจารย์ครับ มีโอกาสได้อ่านหนังสือเล่มนี้จบแล้วครับ ความรู้สึกว่าจบเร็วจัง ก็รู้ว่าเป็นการแสดงเบื้องต้นของธรรมะจริง ๆ ครับ

ท่านอาจารย์ :

และจบแล้วคือจบ!! แต่...เดี๋ยวนี้!! เป็นธรรมะอะไร?

อ.วิชัย :

ดังนั้น ความเข้าใจธรรมะคือ ถ้าอ่านโดยไม่พิจารณาในแต่ละคำ ดูเหมือนจบเร็ว แต่ว่าถ้าคิดพิจารณาในแต่ละคำ ความละเอียดของธรรมะจะลึกซึ้งมาก

ท่านอาจารย์ :

เพราะฉะนั้น ธรรมะคำเดียว เดียวนี้รู้หรือเปล่า? เห็นไหม? ไม่รู้เลย ทั้ง ๆ ที่เป็นธรรมะทั้งหมด กำลังเห็นก็เป็นธรรม คิดก็เป็นธรรม จำก็เป็นธรรม ชอบก็เป็นธรรม ทุกอย่างที่มีจริง ๆ ทั้งหมด เป็นธรรม แต่ละหนึ่ง ซึ่งถ้าไม่เกิดก็ไม่มี และเกิดเองก็ไม่ได้ด้วย ต้องแล้วแต่ว่า ขณะนั้นมีปัจจัยที่จะทำให้ธรรมะอะไรเกิดขึ้น วันนี้ตื่นขึ้นมา แล้วก็ มีโอกาสได้อ่านหนังสือเล่มนี้ แต่เดี๋ยวนี้ ธรรมะคืออะไร? กว่าจะถึงคำว่า เดียวนี้เป็นธรรมะ!! มีลักษณะจริง ๆ ตรงตามที่ได้ฟัง!!

เพราะฉะนั้น แม้แต่ข้อความย่อ ๆ ที่จะให้เข้าใจว่าธรรมะคืออะไร แต่เนื้อความของธรรมะเป็นสังสารวัฏทั้งหมด "คำ" ย่อมากใช้ไหม? แต่ว่าทั้งหมดนี้เป็นสังสารวัฏ!! เพราะฉะนั้น ก็เป็นสิ่งที่ประมาทไม่ได้เลย แล้วก็มีอาการจริง ๆ ในพระรัตนตรัย ในพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะฉะนั้น แต่ละคำ ด้วยความเข้าใจที่มั่นคง ด้วยความเคารพว่า "เป็นธรรมะ" จนกว่าจะเป็นธรรมะ!!!

อ.วิชัย : ข้อความบางส่วนในหนังสือ กล่าวถึงที่พระผู้มีพระภาคฯ ตรัสว่า "โลกอันจิตย่อมนำไป" เพียงแค่นี้ การที่จะรู้จัก อะไรคือโลก และ จิตคืออะไร และจะนำโลกไปได้อย่างไร ครับท่านอาจารย์

ท่านอาจารย์ : เพราะฉะนั้น ไม่มีทางที่จะเข้าใจคำของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้า ไม่ใช่ผู้ที่ละเอียด รอบคอบ มั่นคง เคารพสูงสุด ว่าแต่ละคำ เป็นสิ่ง ที่จะต้องศึกษาให้เข้าใจถูกต้องเพิ่มขึ้น โดยความเป็นอนัตตา เพราะว่า ธรรมะทั้งหมดเป็นอนัตตา ไม่ใช่เรา ไม่ใช่ใคร ไม่ใช่สิ่ง หนึ่งสิ่งใด อย่างที่เคยคิด เคยจำไว้ แต่เป็นแต่ละหนึ่งซึ่งละเอียด อย่างยิ่ง ลึกซึ้งอย่างยิ่ง เพราะว่ากำลังเกิดดับ เห็นไหม? ลึกซึ้ง อย่างยิ่ง เพราะกำลังเกิดดับ!!

อ.วิชัย : ธรรมะก็กำลังเกิดดับทุก ๆ ขณะ การที่จะเข้าใจถึงการเกิดดับของ ธรรมะ...

ท่านอาจารย์ : ยิ่งค่ะ เข้าใจถึงความเกิดดับของธรรมะ ฟังให้เข้าใจก่อนว่าไม่ใช่เรา เพราะว่าบางคนก็ร้อนมาก ฟังเพื่อที่จะถึงการเกิดดับ ด้วยความ เป็นเรา!! แต่ว่าฟังเพื่อที่จะเข้าใจมันคง ว่าเป็นธรรมะ!!

อ.วิชัย : แม้แต่การแสดงความจริงว่ามีการเกิดดับ ขณะที่ฟังก็ยังไม่ถึงการที่ จะประจักษ์การเกิดดับ

ท่านอาจารย์ : แต่เริ่มรู้ก่อนว่า ธรรมะคืออะไร ถ้าไม่รู้ว่าธรรมะคืออะไร เดียวนี้ อะไรจะเกิดดับ?

อ.วิชัย : ก็ไม่ทราบครับท่านอาจารย์

ผศ.อรรถนพ :

ท่านอาจารย์ครับ หมายถึงว่า แม้เพียงคำเดียวคือความเข้าใจคำว่า "ธรรมะ" ก็เป็นเพียงคำเดียวใน ๔๕ พรรษา จากอีกมากมายหลายคำ แต่แม้เพียงคำเดียวนั้น ก็ยังไม่ได้เข้าใจในความเป็นธรรมะนั้นจริง ๆ เพียงแต่มีความเข้าใจเล็ก ๆ น้อย ๆ เริ่มต้นเหมือนแสงริบหรี่ แสงหิ่งห้อยจะไปเปรียบกับแสงพระอาทิตย์เป็นไปไม่ได้เลย แต่ถ้าไม่มีความเข้าใจอย่างนี้เป็นเบื้องต้น ก็ไม่อาจจะมีความเข้าใจที่มากขึ้นกว่านี้ได้

เพราะฉะนั้น การที่เกื้อกูล มีโอกาสเผยแพร่ให้คนเข้าใจว่า ธรรมะหรือความจริง จริง ๆ คืออะไร แล้วก็เห็นว่าในช่วงหลัง ๆ ของหนังสือเล่มนี้ ก็ได้อธิบายธรรมะที่เป็นธรรมะหลัก คือจิต ด้วยความหมายของจิตต่าง ๆ แล้วก็คงไม่ได้อธิบายทั้งจิต เจตสิก รูปอะไรอย่างละเอียด เพราะหนังสือก็เป็นแค่เบื้องต้น ครับท่านอาจารย์

ท่านอาจารย์ :

เพราะฉะนั้น ก็รู้ตามความเป็นจริง เข้าใจเมื่อฟัง!! เดียวก็ลืมค่ะ แค่ลูกขี้นยีน ออกไปข้างนอกก็ลืมแล้ว ธรรมะอยู่ไหน? แต่ว่า ขณะที่กำลังฟัง เข้าใจ เพราะฉะนั้น ปัญญาที่เกิดจากการฟัง ไม่ได้หายไปไหนเลย แต่ว่าสะสมความไม่รู้มานานมาก ก็มีปัจจัยที่จะไม่คิดถึงคำที่ได้ฟัง

...ด้วยเหตุนี้ จึงฟังบ่อย ๆ เพราะรู้ว่า ถ้าขาดการฟังเมื่อไหร่
 ขณะนั้นก็จะไม่คิดถึงธรรมะเลย ห่างเหินไปอีกนาน แต่ว่าถ้าฟัง
 บ่อย ๆ ก็ไม่ใช่ด้วยความอยาก ด้วยความเป็นเราที่ต้องการจะรู้ นี่
 คือความละเอียดลึกซึ้งอย่างยิ่ง ประมาทไม่ได้เลย เพราะเหตุว่า
 ความไม่รู้มีมากมายมหาศาล เมื่อไม่รู้แล้วก็มีมติดข้องสำคัญผิด
 เข้าใจว่าสิ่งที่มีเป็นหนึ่งสิ่งใดที่เที่ยง กว่าจะรู้ความจริงว่า เป็นแต่
 ละครหนึ่ง ซึ่งเกิดเพราะเหตุปัจจัย แล้วดับทันที แต่ว่าสืบต่อจนไม่มี
 ใครเห็นการเกิดดับเลย

เพราะฉะนั้น ฟังให้เข้าใจถูกต้อง จะได้ไม่เข้าใจคลาดเคลื่อน ว่าการ
 ที่จะเข้าใจสภาพธรรมะ ต้องขณะที่สภาพธรรมะกำลังปรากฏ ถ้า
 ไม่เข้าใจในขณะที่สภาพธรรมะปรากฏ สภาพธรรมะนั้นตามความเป็น
 จริงคือดับแล้ว!! แล้วก็มีสภาพธรรมอื่นเกิดสืบต่อ ทำให้จำผิดคิดว่า
 เป็นสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่เที่ยง มั่นคง นานแสนนานมาแล้ว...

เพราะฉะนั้น กว่าที่จะค่อย ๆ ละคลายความติดข้องก็ต้องไม่ประมาทจริง ๆ ไม่ใช่มีเราที่จะไปทำให้เกิดปัญญา ที่จะละคลายกิเลส แต่ "ความเข้าใจถูก" ต่างหาก ทีละเล็กทีละน้อย ที่ค่อย ๆ ทำให้เข้าใจความจริง ไม่ผิดพลาด และต้องมั่นคง "อธิษฐานบารมี" เดียวนี้เป็นธรรมะ!! เห็นไหม? มั่นคงอย่างไร มั่นคงว่า เดียวนี้เอง เป็นธรรมะ!! ไม่ต้องไปหาธรรมะที่ไหนเลยทั้งสิ้น!! เพราะฉะนั้น ฟังธรรมะ เพื่อเข้าใจสิ่งที่มีเดี๋ยวนี้!!!

อ.วิชัย :

ดังนั้น การมีโอกาสดังฟังพระสัทธรรม เกิดปัญญา คือความเข้าใจถูก ปัญญานั้นแหละ คือแสงสว่าง ที่จะป็นสภาพธรรมที่จะละความมืดคืออวิชชา!!

ข้อความบางตอนจาก ...อรรถกถาฉัตติปปุตตสมสูตร

"...ความรักเสมอด้วยตนไม่มี ทรัพย์เสมอด้วยข้าวเปลือกไม่มี แสงสว่างเสมอด้วยปัญญาไม่มี ฝนเท่านั้นเป็นสระอันยอดเยี่ยม ดังนี้. ชื่อว่าแสงสว่างเสมอด้วยปัญญาอย่างไม่มี ถึงแม้จะเป็นดวงอาทิตย์เป็นต้น ก็ย่อมส่องแสงเพียงอย่างเดียวเท่านั้น คือ ย่อมกำจัดความมืดอันเป็นปัจจุบันเท่านั้น. ส่วนปัญญาอย่างไม่มีสามารถเพื่อทำโลกธาตุตั้งหมื่นให้เป็นแสงสว่างอันประเสริฐ หาสิ่งอื่นเสมอมิได้ ทั้งย่อมกำจัดความมืด (อวิชชา) ..."

[เล่มที่ ๒๔] พระสูตรตันตปิฎก สังยุตตนิกาย สคาถวรรค เล่ม ๑ ภาค ๑ หน้าที่ ๘๑

กราบเท้าบูชาคุณ ท่านอาจารย์สุจินต์ บริหารวนเขตต์ ที่เคารพยิ่ง
ขออนุโมทนาในกุศลศรัทธาของคุณกัลยาณี คุณกิตติมา สันธสุวรรณ และครอบครัว
และขออนุโมทนาในกุศลจิตของทุกท่านครับ

